

Rusiyanın yeni miqrasiya siyasəti və regionda miqrasiya prosesləri nəyi göstərir?

“Ritm Evrazii” (Avrasiya ritmi) qəzetində Rusiyanın yeni miqrasiya siyasəti konsepsiyası və regionda miqrasiya proseslərinin vəziyyəti haqqında analitik Aleksey Podimovun maraqlı məqaləsi dərc olunub. Məqaləni oxucularımıza təqdim edirik. Rusiyanın yeni miqrasiya siyasəti konsepsiyasının qəbulundan sonra bir çoxları bunun əmək miqrantlarını qəbul etmək praktikasının kökündən dəyişdirilməsi istiqamətində ən azı ilk addım olduğu qənaətinə gəldilər. Bu, təkcə MDB və Aİİ (Avrasiya İqtisadi İttifaqı) ölkələrinə deyil, həm də daha uzaq ölkələrə də aiddir. Bu sırf pragmatik sənədin bu cür qiymətləndirilməsinin əsasını təşkil edən arqumentlərə baxdıqda aydın olur ki, miqrasiyanın əsasən əmək ilə əlaqəli olduğu və ölkəyə cinayətkarlar deyil, işçi qüvvəsi idxal etdiyimiz unudulur.

Axi, həm əsasən mənfi bir fenomen olan qlobalizm, həm də əsasən iqtisadi cəhətdən müsbət integrasiya apriori olaraq yalnız mal və xidmətlər deyil, həm də işçi qüvvəsinin sərbəst hərəkətinə nəzərdə tutur. Əmək axını ənənəvi olaraq ən geniş mənada miqrasiya ilə qarışdırılır, o cümlədən 21-ci əsrdə getdikcə daha çox baş verdiyi kimi, məcburi miqrasiya da daxil olmaqla.

Dünya yavaş-yavaş əsasən iqtisadi integrasiya ilə əvəz olunan G7 qloballaşmasının diktəsi altında yaşamağa davam edir. Əmək qüvvəsinin hərəkəti məhz Aİİ kimi aydın iqtisadi fokuslu integrasiya birliklərinin əhəmiyyətli üstünlüklərindən biri olaraq qalır. Bununla belə, eyni şey postsovet məkanında da doğru ola bilər, çünki bunu etmək üçün siyasi iradə var. Lakin, görünür, bir sıra ölkələrdə rusofobiya potensialı hələ tükənməyib, xüsusən də onu bəsləyə biləcək hər hansı bir faktor var.

Lakin, aşağı əmək xərcləri ilə deyil, əsasən Rusiya şəraitinə uyğunlaşma qabiliyyəti ilə bağlı əhəmiyyətli kadr üstünlüyündən istifadə etmək getdikcə çətinləşir. Əmək miqrasiyası, Aİİ-nin özünün və təsir dairəsinin genişlənməsinin son zamanlar bir qədər yavaşlamasının səbəblərindən biri kimi görünür. Bu, potensial yeni üzvlərin miqrasiyanın zəif idarə olunması ilə bağlı həmişə haqlı olmayan qorxuları ilə əlaqədardır.

Bu, Aİİ-nin yalnız öz ölkələrində deyil, MDB ölkələrindən birində (ilk növbədə, əlbəttə ki, Rusiyada) işləmək istəyənlər üçün əsas yaşayış və digər şərait yaratmadığına, həm də bunun üçün tam funksional hü-

quqi çərçivə yaratmasına baxmayaraq baş verir. Xüsusilə miqrantların uyğunlaşması və qəbul edən ölkələrdə hüquqi statusu baxımından bunun hərtərəfli olduğunu iddia etməzdik, amma fakt budur ki,

rin axını ilə bağlı təxminlər çox müxtəlifdir. Mərkəzi Banka istinadən nisbətən rəsmi təxminlərə görə, bu köçürmələr 10 milyard dollardan çoxdur. Lakin bu, əlbəttə ki, “qanunsuz” və “boz” sxemlər vasitəsilə ödənişləri nəzərə almır. Dünya Bankı və Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatının bu yaxınlarda təxminən 700 milyard dollar kimi qeyd etdiyi xaricdən gələn miqrantların etdiyi köçürmələrin ümumi məbləğində Rusiyadan olan “miqrantların” payını hesablamağa çalışsaq, ən azı 20 milyard dollar əldə edirik.

Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə Komitəsinin sədri Kirill Kabanovun müntəzəm olaraq istinad etdiyi hesablamalara görə, əmək miqrantları 2025-ci ilin yanvar-aprel ayları ərzində təkcə Qırğızıstanla 1 milyard dollardan çox pul köçürüblər.

Dövlət Dumasındakı “Ədalətli

5 üzv dövlətin qanunları hazırda miqrant işçilərin axınına demək olar ki, heç bir maneə yaratmır.

Əlbəttə ki, əks-trendin, yəni Rusiyadan və ya Belarusdan digər Aİİ ölkələrinə əmək miqrasiyasının demək olar ki, olmamasını tənqid etmək olar. Miqrasiyanın artıq işçilərin hərəkətindən kənara çıxdığı və uzun müddət ailə üzvləri ilə təmamlandığı bir təcrübənin əsaslandırılması da şübhə altına almaq olar. Lakin miqrasiya millətçiləri və həddindən artıq həvəslı məmurları qorxutmaq üçün bir növ qorxulu vəziyyətə çevrilməməlidir, xüsusən də miqrantların böyük əksəriyyəti öz ölkələrində faktiki olaraq Rusiya təsirinin agentləri hesab edilməli olduğundan.

Miqrasiya və miqrantlarla bağlı ən ağır vəziyyət keçmiş SSRİ məkanında deyil, Avropa İttifaqında yaranıb, amma Rusiyanın da miqrantlar ölkəsi olduğunu iddia edənlər az deyil. Bu açıqlama artıq təcüblü deyil, baxmayaraq ki, ölkəmizin uzun illərdə keçmiş Sovet İttifaqından, indi isə daha uzaq yerlərdən miqrant axınına qarşılıqlı fayda ilə artırmaq əvəzinə, necə qoruyub saxladığının təfərrüatlarını az adam araşdırır. Müxtəlif ekspertlər miqrantların Rusiya ÜDM-nin artımına verdiyi töhfəni 4-7 faiz və ya daha çox qiymətləndirirlər, lakin bu töhfə heç də pulsuz deyil.

Rusiya adından olan əmək miqrantlarının evlərinə göndərdiyi vəsaitlə-

Rusiya” fraksiyasının lideri Sergey Mironov bu ilin əvvəlində daha təsirli rəqəmləri açıqladı. Onun icimai çıxışı göstərdi ki, 2024-cü ilin sonuna qədər təkcə Qırğızıstan və Özbəkistan vətəndaşları Rusiyadan öz ölkələrinə 14 milyard dollardan çox pul köçürüblər. Siyasətçi həmçinin miqrantların böyük əksəriyyətinin Rusiyada heç bir vergi ödəməməsinə təəssüfləndiyini bildirib. Bu son məqam, şübhəsiz ki, diqqətcəkəndir, lakin işəgötürənlər nəticədə miqrantlar üçün Rusiya xəzinəsinə ödəyirlər və miqrant fobiyasına əsaslanan mübahisələr aparmaq əvəzinə, onlara müraciət etmək daha yaxşı olardı.

Uzun illərdir Rusiyanın nə qədər miqranta ehtiyacı olduğu sualına qəti cavab vermək çətin, bəlkə də qeyri-mümkün olub. Rusiyanın onlara ümumiyyətlə ehtiyacı olub-olmaması uzun müddətdir ciddi bir sualdır, lakin proses manipulyasiya etmək istəyən kifayət qədər insan var, əlbəttə ki, öz mənfəətləri olmadan deyil.

Rusiya Federasiyası Ticarət və Sənaye Palatasının rəhbəri Sergey Katirinin son açıqlamasında Rusiyanın Nepal, Bangladeş və Vyetnamdan miqrant axınına qəbul etməyə hazırlandığını elan etdi. O, əsasən Rusiya biznesinə təklif etdiyi üstünlükləri qeyd edərək, bu cür uzaq ölkələrdən işçi qüvvəsi cəlb etmək ehtiyacını müdafiə etdi. Rusiya Ticarət və Sənaye Palatası-

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə “İnsan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi, vətəndaşların hüquqi, siyasi mədəniyyət səviyyəsinin yüksəldilməsi, sosial və siyasi fəallığının artırılması” istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

КОЛИЧЕСТВО ТРУДОВЫХ МИГРАНТОВ, ПЕРЕСЕКАВШИХ ГРАНИЦЫ РФ, В 2019-2023 ГГ.

	2019	2020	2021	2022	2023	ВСЕГО ЗА 5 ЛЕТ
1. Узбекистан	1 474 250	412 859	1 074 669	1 452 396	1 994 182	6 408 356
2. Таджикистан	875 145	237 185	650 012	986 717	1 195 954	3 945 013
3. Киргизия	557 930	158 228	477 942	562 573	718 414	2 475 087
4. Армения	170 392	45 550	179 420	163 794	174 081	733 237
5. Казахстан	199 439	52 423	52 429	114 476	143 580	562 347
6. Азербайджан	138 747	28 531	78 532	95 118	121 548	462 476
7. Украина	300 044	70 605	15 936	7 602	2 639	396 826
8. Китай	93 066	11 783	10 490	11 772	66 396	193 507
9. Молдова	80 962	16 238	4 685	8 793	7 093	117 771
10. Турция	21 288	12 035	15 123	17 074	20 359	85 879
11. Вьетнам	11 335	2 851	954	9 000	12 442	36 582
12. Германия	18 559	3 321	3 905	3 153	2 630	31 568
13. Сербия	12 918	3 929	4 450	3 570	5 106	28 873
14. Индия	7 517	1 803	2 119	2 769	10 041	24 249
15. Италия	14 160	2 188	2 601	2 060	2 256	23 265
Всего за год	4 094 891	1 083 937	2 597 974	3 469 256	4 512 370	

nın rəhbərinin sözlərinə görə, “uzun illərdir davam edən demoqrafik azalma səbəbindən kəskin olan işçi qüvvəsi çatışmazlığını aradan qaldırmaqla yanaşı, müqavilələrin vaxtında yerinə yetirilməsini təmin etmək mümkündür. Bu, həm də işçilərin özləri üçün bir fürsətdir: Rusiyada əmək haqqı onların vətənlərinə nisbətən bir yarım dəfə yüksəkdir”.

Sergey Katirin həmçinin qeyd edib ki, MDB ölkələrindən miqrant axını əhəmiyyətli dərəcədə qalacaq, lakin onların təklifi məhduddur, çünki bu ölkələrdə işçi qüvvəsi uğrunda rəqabət güclənir.

Rusiya işgüzar dairələrinin bu yanaşması fonunda qonşu ölkələrdə Moskvanın guya miqrantlara qarşı fobik mövqeyini sərt tənqid etmək cəhdləri narahatlıq doğurmaya bilməz. Bu baxımdan, Azərbaycanla bağlı problemləri qeyd etmək olar. Xatırlayaq ki, Bakı vətəndaşlarının müdafiəsinə qalxıb Moskva ilə mübahisəyə girmədi. Yeri gəlmişkən, bu problem, tarixin salnaməsinə atılmaq üzrədir.

Bakı Rusiyada miqrasiya siyasətinin sərtləşdirilməsinin daha çox təməl qaydanın yaradılması məsələsi olduğunu anlayır. Bundan əlavə, Rusiya miqrantların ölkəyə uyğunlaşmasını təmin etmək üçün hər cür səy göstərir.

Sözsüz ki, Moskvanın əsas etirazı miqrantların kütləvi şəkildə cinayətkarlaşmasına və bir qədər az təhlükəli, lakin çox iddialı diaspor hərəkətinədir.

Lakin bu, Mərkəzi Asiya ölkələrindəki hakimiyyət orqanlarının çıxış qaydalarını yumşaltmasına və hətta vətəndaşlarına digər ölkələrdə iş tapmaqda kömək göstərməsinə mane olmayıb, əksinə, onları təşviq edib. Yaxın regiondan olan işçilərə qarşı qarşılıqlı maraq indi təkcə Avropada deyil, həm də Yaxın Şərqdə, bir sıra Asiya ölkələrində və təəccüblüdür ki, Çində getdikcə daha çox özünü göstərir.

Bu baxımdan, Mərkəzi Asiya ölkələrinin liderlərinin bu yaxınlarda

bir sıra xarici ölkələrlə əmək miqrasiyası müqavilələri imzaladığını qeyd etmək lazımdır. Bu, heç bir şəkildə keçmiş Sovet respublikalarının büdcələrinə yalnız rubl və dollarla deyil, həm də milli valyutalarla milyardlarla dollar gətirən Rusiyaya “kadr genişlənməsini” inkar etmir. Aİİ üzv dövlətləri əsasən Rusiyaya diqqət yetirməyə davam etsə də, regionda ən böyük (40 milyon) əhalisi olan qonşu Özbəkistan artıq Polşa, Sloveniya, Slovakiya, Latviya, Bolqarıstan və Almaniya ilə müqavilələr bağlayıb. Sonuncu artıq Özbəkistandan olan yüksək ixtisaslı mütəxəssislər üçün sadələşdirilmiş iş qəbul proseduru təmin edir. Lakin Aİİ daxilində miqrant axını artıq yüz minlərlə olsa da, onlardan Avropa ölkələrinə işçi axını hələ də əhəmiyyətsizdir və Özbəkistandan da hələ 5000 nəfəri keçməyib.

Maraqlıdır ki, 10.000 özbək və 8.000 qırğız işçisi üçün kvota ayırmağa hazır olan Böyük Britaniyanı dərhal 100.000 iş yeri təmin etməyə hazır olan Cənubi Koreya geridə qoyub. Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri daha da səxavətli olub, 1 milyona qədər Orta Asiyalı işə götürməyə hazırdır. Rusiyanın əmək bazarı Türkiyə ilə də rəqabətli. Türkiyə artıq 220.000-dən çox Orta Asiya vətəndaşını qəbul edib və ən azı bir o qədər də dəvət etməyə hazırdır.

Lakin, regiondaxili miqrasiyanı, hətta Orta Asiya ölkələrindən 330.000 nəfərin Qazaxıstanla işləmək üçün gəldiyini nəzərə alsaq belə, hələlik heç kim Rusiya ilə ciddi rəqabət aparmır. Təkcə 2024-cü ildə Özbəkistan, Tacikistan və Qırğızıstandan 2 milyondan çox işçi Rusiyaya daxil olub. Eyni zamanda, Rusiya iqtisadiyyatında, o cümlədən miqrantların əksəriyyətinin işlə təmin olunduğu tikinti sahələrində ixtisaslı kadrların artan çatışmazlığı uzun müddətdir ki, heç kim üçün sirr deyil.

Tərcümə- Elçin Bayramlı